

USPOREDBA TJELESNIH MJERA PASTUHA I KOBILA LIPICANSKE PASMINE U ERGELI ĐAKOVO

T. Rastija, I. Knežević, Mirjana Baban, I. Čatipović

Sažetak

Rezultati naših istraživanja se odnose na 16 pastuha i 34 kobile lipicanske pasmine uzgojenih u Centru za selekciju konja u Đakovu. Izvršeno je mjerenje 15 tjelesnih mjera kobila. Za neke mjere razlike su bile signifikantne ($P < 0,05$) i visoko signifikantne ($P < 0,01$).

Đakovački uzgoj lipicanca je većih tjelesnih okvira i koščatiji od lipicanca u ergelama Bosne i Hercegovine i Slovenije, zbog povremenog osvježivanja krvi pastusima iz Mađarske i Rumunjske.

Uvod

Na razvoj tjelesnih mjera pored genetičkih znatan utjecaj imaju i paragenetički faktori. Od paragenetičkih faktora poseban značaj imaju hranidba, način držanja i njega konja.

U postizavanju što većih okvira i koščatosti lipicanskog uzgoja konja u ergeli Đakovo, povremeno su se koristili lipicanski pastusi iz Mađarske i Rumunjske kao osvježivači krvi.

Osvježivanjem krvi već u prvoj generaciji potomaka utvrđen je veći tjelesni okvir i koščatost. Danas đakovački lipicanac spada u najkрупniji uzgoj ovog konja.

Istraživanje tjelesnih mjera lipicanskih konja vršili su Madrof (1935), Car (1950), Romić (1940), Rastija (1991) i dr. Istraživanja navedenih autora uglavnom su se odnosila na osnovne tjelesne mjere (visina grebena, opseg prsa i opseg cjevanice), dok su naša istraživanja provedena na 15 tjelesnih mjera kobila i pastuha uzgojenih u ergelskim uvjetima.

Cilj ovih istraživanja je bio utvrđivanje razlika između tjelesnih mjera pastuha i kobila lipicanca uzgojenih u istim uvjetima.

Materijal i metode rada

Navedena istraživanja izvršili smo na 16 pastuha i 34 kobile lipicanske pasmine u Centru za selekciju konja u Đakovu. Mjerenja smo obavili stočnom vrpcom i Lydtnovim štapićem. Rezultate mjerenja smo obradili uobičajenim statističkim metodama

Dr Tomo Rastija, red. prof., dr Ivan Knežević, red. prof. Mirjana Baban, dipl. ing. pripravnik, Polj. fakultet Osijek; dr Ivan Čatipović, Belje PIK

koje preporučuje Barić (1964). Testiranje razlika mjera pastuha i kobila izvršili smo "t" testom.

Rezultati istraživanja i diskusija

Visina grebena vrpcom izmjerenih pastuha lipicanske pasmine u ergeli Đakovo kako je prikazano na tablicama 1 i 2 bila je veća za 2,09 cm od visine grebena kobila, dok je razlika visine grebena štapom iznosila 3,59 cm. Razlike visine grebena bile su značajne ($P < 0,05$) i visoko značajne ($P < 0,01$). Dobivene vrijednosti naših mjerenja visine grebena pastuha mjerenih vrpcom bile su veće za 1,47 cm, dok se vrijednosti visine grebena kobila podudaraju s vrijednostima do kojih su u svojim istraživanjima došli Rastija i sur. (1991). Visina grebena po Madrofu (1935) bila je 150,26 cm i Caru (1950) 148,40 cm što je znatno manje od naših rezultata. Mjerenja Romića (1940) 154,30 cm podudaraju se s našim vrijednostima.

Visina leđa pastuha bila je veća za 3,15 cm od visine leđa kobila. Visina leđa pastuha je iznosila 95,81%, a kobila 93,58% visine grebena. Razlike visine leđa pastuha i kobila bile su visoko značajne ($P < 0,01$).

Visina križa pastuha je bila veća za 4,85 cm od visine križa kobila što potvrđuje visoku značajnost ($P < 0,01$).

Visina križa pastuha je bila veća za 4,85 cm od visine križa kobila što potvrđuje visoku značajnost. Vrijednosti visine grebena i križa se podudaraju i to više kod pastuha nego kod kobila. Visina korijena repa pastuha prema očekivanju bila je viša za 2,94 cm od visine korijena repa kobila.

Pastusi su imali duži trup od kobila za 1,71 cm. Razlike dobivenih srednjih vrijednosti bila je značajna ($P < 0,05$). Dužina trupa pastuha bila je u odnosu na visinu grebena 102,27%, a kod kobila 103,56%. Dobivene vrijednosti naših istraživanja u odnosu na visinu grebena se podudaraju s vrijednostima Cara (1950), Romića (1940) i Madrofa (1935), što ukazuje na kvadratičan okvir trupa lipicanskih konja koji prelazi u paralelogramski okvir.

Dubina prsa pastuha bila je veća kod pastuha nego kod kobila, a razlika je bila visoko značajna ($P < 0,01$). Dubina prsa po Caru (1950.) iznosila je 69,5 cm, po Romiću (1940.) 72,50 cm, dok je po Madrofu (1935.) 65,42 cm dubina prsa bila znatno manja. Dobivene vrijednosti dubine prsa pastuha i kobila u odnosu na visinu grebena karakteristične su za lipicansku pasminu. Neznatna je razlika u širini prsa pastuha i kobila. Dobivene vrijednosti naših mjerenja su veće od širine prsa po Romiću (1940), Caru (1950.) i Madrofu (1935.). Razlika u širini ramena pastuha i kobila je bila visoko značajna ($P < 0,01$).

Dužina sapi, širina bokova i mjere glave neznatno su veće kod pastuha nego kod kobila. Opseg prsa pastuha iznosio je 188,81 cm, a kod kobila 187,85 cm. Prema mjerenjima Romića (1940.) opseg prsa je bio 183,90 cm, a po Madrofu (1935.) 178,17 cm što je znatno manje od naših mjerenja. Opseg prsa pastuha i kobila po Rastiji i sur. (1991.) bio je manji za 2,28 cm, odnosno 2,09 cm od naših mjerenja.

Tab. 1. - TJELASNE MJERE LIPICANSKIH PASTUHA (n=16)
KÖRPERMASSE DER LIPIZANER HENGSTE (n=16)

Tjelesne mjere	\bar{x}	s	V	% u odnosu na visinu grebena
1. Visina grebena štapom	156,56±0,90	3,60	2,30	100
2. Visina grebena vrpcom	166,94±0,81	3,25	1,95	
3. Visina leđa	150,00±0,94	3,77	2,51	95,80
4. Visina križa	156,25±1,21	4,84	3,10	99,80
5. Visina korijena repa	144,12±1,38	5,52	3,83	92,05
6. Dužina trupa	160,12±0,68	2,74	1,71	102,27
7. Dubina prsa	74,31±0,46	1,81	2,49	47,46
8. Širina prsa	47,31±0,21	4,84	10,23	30,21
9. Širina ramena	48,69±0,72	2,89	5,93	31,82
10. Dužina sapi	53,75±0,67	2,67	4,97	34,21
11. Širina bokova	56,50±0,33	1,32	2,34	
12. Dužina glave	61,75±0,62	2,50	4,05	
13. Širina čela	21,44±0,27	1,08	5,04	
14. Opseg prsa	188,81±1,10	4,41	2,34	120,59
15. Opseg cjevanice	21,06±0,17	0,68	3,23	

Tab. 2. - TJELASNE MJERE LIPICANSKIH KOBILA (n = 34)
KÖRPERMASSE DER LIPIZANER HENGSTE (n = 34)

Tjelesne mjere	\bar{x}	s	V	% u odnosu na visinu grebena
1. Visina grebena štapom	152,97±0,96	4,06	2,65	100
2. Visina grebena vrpcom	164,85±0,53	3,11	1,87	
3. Visina leđa	143,15±0,64	3,76	2,63	93,58
4. Visina križa	151,40±0,56	3,25	2,14	98,97
5. Visina korijena repa	141,18±0,76	4,45	3,15	92,29
6. Dužina trupa	158,41±0,46	2,68	1,69	103,56
7. Dubina prsa	72,28±0,48	2,78	3,84	47,25
8. Širina prsa	46,63±0,43	2,49	5,33	30,48
9. Širina ramena	44,47±0,52	3,03	6,82	29,07
10. Dužina sapi	53,34±0,62	3,63	6,80	34,87
11. Širina bokova	56,04±0,49	2,88	5,15	
12. Dužina glave	61,23±0,43	2,49	4,06	
13. Širina čela	21,31±0,09	0,55	2,58	
14. Opseg prsa	187,85±0,52	3,06	1,63	122,80
15. Opseg cjevanice	19,81±0,11	0,63	3,17	

Po istim autorima znatno niže vrijednosti su dobivene kod pastuha i kobila u ergeli Prnjavor, koji su manjih tjelesnih okvira. Po našim istraživanjima opseg cjevanice pastuha je veći za 0,64 cm od vrijednosti do kojih su došli Rastija i sur. (1991), dok se vrijednosti opsega cjevanice kobila naših istraživanja podudaraju s vrijednostima autora. Opseg cjevanice pastuha i kobila prema istim autorima u ergeli Prnjavor bio je manji od naših vrijednosti 1,22 cm i za 0,49 cm.

Zaključak

Na temelju rezultata istraživanja možemo donijeti slijedeće zaključke:

Istraživanja tjelesnih mjera 14 lipicanskih pastuha i 34 kobile ukazuju da su pastusi većih tjelesnih okvira i koščatiji od kobila.

Signifikantne razlike između srednjih vrijednosti mjera pastuha i kobila lipicanske pasmine utvrđene su kod visine grebena, visine leđa, visine križa, dužine trupa, dubine prsa, širine bokova i opsega cjevanice, dok kod ostalih mjera signifikantnost nije utvrđena.

Veći tjelesni okviri i povećana koščatost lipicanaca đakovačkog uzgoja rezultat je korištenja pepinjera iz Madarske i Rumunjske u vidu osvježivanja krvi.

LITERATURA

1. Barić Stana (1964): Statističke metode primijenjene u stočarstvu. Agronomski glasnik 11-12, Zagreb.
2. Benčević, Z. ((1957): Lipicanac. Osijek-Đakovo.
3. Car, M. (1950): Metodika ispitivanja radne sposobnosti konja. Stočarstvo 3-4, Zagreb.
4. Hrasnica, F. (1957): Uzgojna analiza lipicanske ergele "Vučijak" kod Prnjavora. Veterinaria VI, sv. 1, Sarajevo.
5. Ljubešić, J., Rastija, T., Mandić, I. (1989): Uzgojna analiza lipicanske ergele Centra za uzgoj i selekciju konja PIK Đakovo. Stočarstvo 7-8, Zagreb.
6. Ljubešić, J., Rastija, T., Knežević, I. (1988): Krvne linije lipicanskih pastuha u ergelama i mogućnost njihovog korištenja u narodnom uzgoju. Stočarstvo 5-6, Zagreb.
7. Madroff, C. (1935): Das Lipizzanerpferd und seine Zucht in Europe. Zeitschrift für Tierzüchtung und Züchtungsbiologie, bd. 33, Berlin.
8. Ogrizek, A., Hrasnica, F. (1952): Specijalno stočarstvo I dio. Uzgoj konja. Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb.
9. Rastija, T., Baban Mirjana, Knežević, I., Mandić, I., Antunović, T., (1991): Komparacija tjelesnih mjera lipicanaca po linijama u ergelama Đakovo i Prnjavor. Poljoprivredne aktualnosti 3-4, Zagreb.
10. Romić, (1940): Ergela dobra biskupije đakovačke. Veterinarski arhiv 11, Zagreb.
11. Stipić, L. (1980): Ispitivanje populacije i uzgojnog procesa lipicanca. Stočarstvo 7-8, Zagreb.
12. Telabašić, R. (1973): Analiza dosadašnjeg uzgojno- selekcijskog rada lipicanske ergele Poljoprivrednog preduzeća "Vučijak" kod Prnjavora. Stočarstvo 3-4, Zagreb.
13. Telabašić, R. (1981): Prilog poznavanju rasta i razvitka manjeg tipa lipicanca u ergelskim uslovima. Radovi Poljoprivrednog fakulteta 33, Sarajevo.

VERGLEICH DER KÖRPERMASSE DER LIPIZANER HENGSTE UND STUTEN IN DER PFERDEZUCHT IN ĐAKOVO

Zusammenfassung

Die Ereignisse unserer Untersuchungen beziehen sich auf 16 Lipizaner Hengste und 34 Stuten aus dem Zentrum für die Pferdezucht und Selektion in Đakovo. Es wurden 15 Körpermasse von Stuten und Hengsten gemessen. Wie es erwartet wurde, waren die Körpermasse der Hengste grösser als die Körpermasse der Stuten.

Bei einigen Massen waren die Unterschiede signifikant und sehr signifikant.

Die Lipizaner in Đakovo sind grösser und knöchiger als die Lipizaner in den Zentren für Pferdezucht in Bosnien und Hercegovina und Slowenien, weil ihnen zeitweilig das Blut mit den Hengsten aus Ungarn und Rumänien aufgefrischt wird.

Priljeno: 22. 3. 1993.